

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciška nica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.00, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvestica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklama 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Ne frankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so pošiljne proste.

Štev. 769.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 29. decembra 1913.

Leto III.

Socialna šiba brezposelnost.

Kapitalistična družba živi od dela. Njeni veljaki pač ne delajo; izkoriščat pa znajo delo, črpati iz njega dobiček, pa ga kupičiti, izpreminjati v kapital in z njegovo močjo zopet v povečani meri izkoriščati delo. In kdor jim ni enak, mora prodajati svoje delo, kakršnokoli je že, da more živeti. Kajti le iz te prodaje more črpati skromna sredstva, da zadosti potrebam svojega obstoja. Če mu usahne ta vir, ni nad njim neba, ki bi mu rosilo mano, ni na svetu skale, na katero bi potkal, da bi mu pricuriljala iz nje voda življenja.

Najtežja je pri tem usoda ročnega delavca in raznih privatnih uslužbencev. Javno uradništvo ter učiteljstvo višjih in nižjih šol ima vsaj kolikor toliko zagotovljeno službo. Delavec v tovarni, v rudniku, v skladišču pa nikdar ne ve, če mu ne povedo ob prihodnem izplačevanju, da v osmih ali štirinajstih dneh ne bo več dela zanj. Tedaj se prične mučno trkanje na vrata in prašanje po drugem delu. In dokler ne prinese to romanje uspeha, je beda zvesta delavčeva prijateljica.

Delo je glavno sredstvo, s katerim se vzdržuje in razvija družba. Ogromne vrednosti ustvarja delo; iz njegovih zbranih sadov nastajajo kapitali, da pograbi človeka vrtoglavica, če le sliši številke velikih premoženj. Če se primerja življenje primitivnih Papuanov ali Patagoncev, ki se poslužujejo še kamnitega orodja, z razkošjem evropskega ali ameriškega vlekapitalista, tedaj šele je mogoče prav oceniti vrednost dela v dobi železa in strojev, pare in elektrike, železnice in svetovne trgovine. Sijajno življenje v čarobnih palačah ob baihni užitkih, življenje, o katerem se ne bi bilo moglo prebivalcu na kolih zgrajene vasi v jezeru, kjer je sedaj ljubljansko barje, pred par tisoč leti niti sanjati, ustvarja delo. In kaj bi moglo biti naravnije, kakor da bi družba cenila to delo kakor vid in sluh, ter da bi skrbela za tiste, ki ga izvršujejo kakor za svoje zdravje?

Toda družba nima te skrbi. Organizirana je na podlagi egoizma in njen zakon velea: Brigaj se zase! Civilizirani smo pač. Divjaki na polineških otokih, kamor ne sega roka kulturne pravice, ker je kapitalistični interesi še niso iztegnili tako daleč, dovoljujejo posamezniku, da ubije svojega nasprotnika po načelu krvne osvete. V pravejših deželah ne dovoljujejo tega nikomur; s paragrafi prepovedujemo in po paragrafi kaznujemo zločin. Varnost življenja zagotavljajo osnovni zakoni države. Ali kako uborna je ta varnost! Delavec ve, da ga ne sme nihče brez kazni ustreliti ali zabosti, pahnuti v vodo ali zastrupiti; ve pa tudi, da ga lahko nedolžnega obsodijo na smrt, da ne bodo nikogar kaznovali, če pogine od lakote ali pa če ga požene v obup, iz katerega ne najde druge rešitve kakor prostovoljno smrt.

Kapitalistična družba izreka dolžnost dela za one, ki nimajo bogastva. Pravice do dela pa ne pozna. Če si revež, pa ne delaš, tedaj te imenujejo vagabunda, očitaio ti, da mrziš delo in te zapro. Če na nočes biti vagabund in zahtevaš dela, tedaj te grdo pogledajo, češ, pojdi svojo pot, ničesar ti nismo dolžni.

S kapitalistično organizacijo družbe je spojena brezposelnost kakor senca s človekom. Vedno, tudi kadar se industriji najboljše godi, morajo številne roke počivati, ker izkušajo kapitalisti doseči večje rezultate z ostrejšim priganjanjem in intenzivnejšim izkoriščanjem. Ali to normalno zelo prenaša delavstvo že kakor ravnodušen stolec svojo putiko. Kjer je organizirano, premaguje z močjo svoje organizacije prekomerno izkoriščanje, omejuje predlogo delavnice in opravlja akordno delo. Tako pomaga odpirati vrata tovarn onim, ki imajo sicer le široko cesto, na kateri izprašujejo žandarji kod in kam?

Kadar pa se javlja kriza in resnično obstanejo stroji, tedaj gorje proletarcem! Sto in sto

tisoč in tisoč jih ostane pred tovarnami, in vsako trkanje je zaman. Nihče ne misli na to, da so ti ljudje leta in leta znašali bogastva na kup kakor čebele med, ne zase, temveč za druge. Nihče ne vpraša, kaj bodo počeli, če ostanejo cele tedne, morda cele mesece brez dela. Nikomur ne prihaja na misel, da ima družba, ko jim je nalagala dolžnosti, tudi sama dolžnosti do njih.

In vendar si najpriprostejši razum lahko izračuna, da je brezposelnost strašna šiba, ki tepe do krvi in tudi ubija. Ubija telesno in duševno. Kajti če je kakšen vinar prihranjen, je v dobi, kadar ni zasluzka, ob največji varčnosti kmalu zapravljen. Če je pri branjevcu kaj kredita, je kmalu izčrpan. Če je kaj oprave v hiši, je kmalu zastavljen. In kaj potem?

Kaj potem — to je vprašanje, na katero naj odgovarja proletarec sam. Pomagaj si, če si moreš. Kaj nam je mar, da si ne moreš!

Odgovarjati pa bi morala družba, organizirana v državah, deželah in občinah. Odgovarjati bi morala, ker ima moralne dolžnosti do delavstva, in odgovarjati bi morala zaradi sebe. Kajti brezposelnost ni le šiba za prizadete delavce, ampak za vso družbo. Dokler more, se drži proletarec nad vodo. Kadar pa ni nikjer več mogoče dobiti vinarja mu ne da nihče več krompirja na posodo, ni nobena morala več dovolj močna, da bi premagala opomine uporne želode. Pogin je pogin, tudi če ga odeva najlepša etika. In človek je bitje z življenjskim nagonom ter brani svoj obstoj, dokler je v njem še kakšna iskra. Če je zaprta vsaka poštena pot, tedaj je morda odprta še kakšna druga. Všeč ti ni; pa se brani, pa se upira, če se moreš. Ali če se ne moreš več? Tvoj ponos je bil da ostaneš pošten do smrti. Ali kaj bodo imeli otroci od tvoje poštenosti, če pogineš poštenjak in poginejo oni za teboj?

Hudo je, pa še ne najhujše, če se revež pregreši proti zakonu, ker ni bilo drugače mogoče, pa vendar ohrani svoj prvi čut in naide pot nazaj. Hujše je, če se tako beda poloti velike množice. Najhujše je, če izgube ljudje spoštovanje od sebe, da zdrknejo dol v capinski proletarij, odkoder skoraj nikdar ni povratka.

V dobah velike brezposelnosti je poučna statistika sodišč. Takrat se množe lastniški pregreški in zločini. Ta krade, da prinese otrokom kruha, drugi prekrši zakon, da pride v ječi pod streho. Ali nevarnost je še drugačna. En sestradanec ukrade klobaso; njih tisoč se hipoma zave, da so masa. Dvajset jih organizira tolpo za vlome, dvatisoč se jih združi za obširno revolto. Seveda ima družba policijo in žandarje; če je to premalo, ima celo infanterijo in kavalerijo, strojne puške in topove; tudi državne pravdnike ima in sodnike, ječe in vislice. Kdo bi dvomil, da bo ta sila premagala vsak upor? Toda večsi pride policija in armada pozno. Preden zabliškajo sablje in počijo puške, je že lahko veliko škode, katere tudi sto let ječe ne povrne.

In če ima družba denarja za velikanski policijski aparat, za zapore in krvnike, bi bilo vendar pametneje, da bi nekaj denarja porabila preden je treba spravljati vso to mašinerijo v tir. Odpraviti vzroke zločina je važneje nego kaznovati hudodelstvo. Brezposelnost pa je vir grehov; brezposelnost je nevarna proletarcem, katere pograbi, pa tudi družbi, v kateri živi proletarij. Boj proti brezposelnosti spada med najvažnejše družabne naloge.

Prav sedaj je čas, da se spomnijo vsi deli družbe na to nalogo, kajti gospodarska kriza je dobila katastrofalen obseg in brezposelnost narašča od dne do dne. Upanja avstrijskega finančnega vodje barona Engla, da se kmalu zboljša gospodarski položaj, ker so končane balkanske vojne, je ostalo prazno. Vedno več tovarn se zapira, vedno več delavcev prihaja na cesto. In zima je, najokrutnejši čas! Nevarnost raste, in čas je za resne ukrepe.

Hrvaški sabor.

Zagreb, 28. decembra.

Včeraj je imel hrvaški sabor prvo, »slavnostno« sejo, obenem pa tudi prvi kraval. To je bila njegova glavna slovesnost. Ob praznikih so imeli vsi klubi, tudi opozicionalni, svoje seje, njih sklepi pa niso prišli v javnost. Sedaj je razumljivo, zakaj so molčali. Kraval je bil organiziran in prav premeteno zasnovan. Najstarejši med izvoljenimi poslanci je starčevčanec Mileusić; zato je bila njegova stvar, da otvori sabor. On pa je sporazumno s stranko izpolnil svojo nalogo tako, da je začel — obstruirati in je hotel preprečiti konstituiranje sabora. Prizor je bil skrajno nedostojen in starčevčanci so pokazali, da se niso zadnja leta prav nič poboljšali, ampak padejo vse niže in niže. Taki nastopi ne bi bili mogoči, dokler je živel stari Ante Starčević. Tudi David Starčević, ki je bil tako temperamenten, da je enkrat vrgel bana Khuen - Hedervarya s pošteno brco iz sabora, ne bi bil dovolil tako nedostojne burke. Potomci nekdanjih pravašev, filozofa Antuna Starčevića in rebela Kvaternika, imajo od vsega radikalizma ustanovitelj svoje stranke le še manire paglavcev.

Hrvaško - srbska koalicija, ki ima v sa-

boru večino, in je sedaj odgovorna za vladanje na Hrvaškem, zasluži najstrožjo kontrolo. Citateljem »Zarje« je znano, v kakšen položaj pride hote ali ne hote vsaka vladajoča stranka na Hrvaškem; in koalicionaši gotovo niso sami duševni Herkuli, da bi se znali upirati vsakemu pritisku in vsaki vabi iz Budimpešte. Dokler je bila koalicija opozicija, je bilo z njo ravnati kakor z opozicijo; sedaj je gospodujoča stranka, pa je prav, da se ji pripiše odgovornost za to, kar bo. Ali z nezmišelnim truščem se ne izvršuje kontrola, temveč se onemogoča. Ako mislijo gospodje pravaši, da bodo s takimi kravali oteževali stališče koalicije, se motijo; le pomagajo ji.

Otvoritvena seja je bila dopoldne. Da je bilo zanimanje veliko in so bile vsled tega galerije prenapolnjene, se razume samo po sebi.

Predsedstvo je prevzel stari starčevčanec Marko Mileusić. V svojem nagovoru je naglašal program pravaštva, ki zahteva združitev vseh hrvaških dežel; obžaloval je tudi, da ni zastopana v saboru Reka, ki bi imela po pogodbenem zakonu voliti dva poslanca. Potem je najprvo frankovec Pavunić prečital protest proti komisariatu, kar so storili še ne-

kateri drugi poslanci. Agrarec Radić je svoj protest tudi obširno utemeljeval.

Medtem je izročil uradnik predsedniku **hrvaški reskript**, katerega je ta dal prečitati. Potem je predlagal, naj gre po stari navadi deputacija po bana. Proti temu je protestiral Mile Starčević, češ da je ban zaupnik Ogrske, ki naj skrbi hrvaške pravice še bolj kakor doslej. Večina pa sklene deputacijo, ki takoj odide po bana in ga pripelje.

Baron Skerlecz, od večine pozdravljen z živahnimi živio-klici, sede na prestol in še enkrat prečita reskript.

Potem je bila v Markovi cerkvi maša. Ko so se pobožni gospodje vrnili, se je nadaljevala seja. Volili so se verifikacijski odseki. Večina je hotela imeti zvečer sejo, da se sabor konstituirajo. Mileusić pa je izjavil, da bo prihodnja seja v ponedeljek. To je izzvalo pri večini živahne proteste. Zahtevali so, naj Mileusić zapusti predsedniško mesto in naj predseduje Tuškan, ki je za njim najstarejši. Tuškan je član koalicije, nekdanj pa je bil sam pravaš. Naposled se Mileusić res umakne in Tuškan stopi na tribuno, ter napove, da bo prihodnja seja ob 6. zvečer.

To razkači starčevčance in frankovce. Peršić in Hervoj pohitita na tribuno in hočeta Tuškana odtegniti stol. Zdaj plane tudi večina pokonci. V dvorani nastane hrup in pretep. Naenkrat se prikaže zopet Mileusić, katerega so medtem njegovi pristaši obdelavali na tribuni in pravi: Pri tem ostane, da bo prihodnja seja v ponedeljek. — Večina odgovarja, da je to brezpredmetno, ker je seja že napovedana za zvečer, sedanja pa zaključena.

Večerna seja.

Zvečer je prišel Mileusić že davno pred napovedano uro v dvorano in je sedel na predsedniški stol. Nič pa ni kazalo, da misli otvoriti sejo. Ko je koalicija opazila, da hoče sporaz-

umno s starčevčanci in frankovci preprečiti sejo, so ga nekateri člani večine nagovarjali, naj opusti ta namen. Bilo je zaman. Že ob pol 8. zvečer je nepremično sedel in — čital časopise. Naposled je prišel kvestor dr. Salavary v dvorano in je pozval Mileusića, naj zapusti mesto, ker ne izpolnjuje predsedniških funkcij.

Zdaj se je oglašil agrarec Radić, češ, da zadavi vsakega, kdor se približa starostnemu predsedniku. Nato začne zmerjati koalicijo z »madjarskimi mameľuki«.

Mileusić se noče vdati kvestorjevemu pozivu in pravi, da ostane na svojem mestu. Koalicija kliče: To je nezaslišano, da hoče predsednik zadržati konstituiranje sabora!

Kvestor Salavary stopi na tribuno in izjavlja, da dosednji predsednik ne izvršuje svojih funkcij; zato poziva poslanca Tuškana, naj prevzame predsedništvo. Starčevčanci in frankovci odgovarjajo s silnim truščem. Naenkrat se oglašajo **avtomobilne trobente**, nekateri poslanci tolčejo s **ploščevinastimi kavniimi podstavki po mizah**, drugi pa hite »brant« Mileusića. Ta peklenški kraval traja celo uro!

Medtem prevzame vendar Tuškan predsedništvo. Ker se Mileusić ne gane s stola se postavi Tuškan enostavno predenj in prosi poročevalce verifikacijskih odsekov, naj podajo svoja poročila. To se zgodi, medtem ko nadaljujejo starčevčanci in frankovci s svojimi kravali. Vsi mandati se verificirajo razun Hervojevoga, Kampfovega, Jankovičevega in Radičevega, proti katerim so vloženi protesti.

Ker skandalu še ni konec, prekine predsednik Tuškan sejo. Koalicija ima konferenco v svojem klubu, starčevčanci pa ostanejo v dvorani. Mileusić sedi še vedno na predsedniškem stolu.

Ob 9. zvečer otvori Tuškan zopet sejo. Kravali se pa nadaljujejo. Ob pol 12. ponoči jih še ni konec. Toda koalicija izjavlja, da seja ne bo zaključena, dokler ne bo sabor konstituiran.

Blaznost in kapitalizem.

Ves boj socialne demokracije gre za tem, da premaga kapitalizem, da uniči današnji sistem izkoriščanja do krvi. Kapitalizem razjede telesno moč ljudstva in napravlja ljudi trudne in brezbrizne, izčrpa jim vso voljo, vse veselje do življenja. Že samo dejstvo, da morajo proletarski otroci opravljati v najnežnejši dobi dela, ki presegajo njihove moči, nam izpričuje dovelj jasno, da izpopolnjujejo armado delavcev ljudje, ki imajo v sebi kali težkih bolezni in da taki ljudje ne morejo delati tako kakor zdrav človek. Statistično je dokazano, da merijo otroci delavcev manj kakor otroci staršev ki žive v blagostanju. Prehranitev delavskih otrok je pomanjkljiva, stanovanja delavcev so vlažne luknje brez zraka in svetlobe, pozimi nimajo proletarski otroci dovelj tople obleke, po dnevi in ponoči prezebralo — kaj čuda potem, da zaostajajo proletarski otroci v rasti, če je njihovo telot akorekoč vaba za najrazličnejše bolezni.

Vsled skrajno slabih življenjskih razmer ne propada proletarij le telesno, temveč naraščajo v strahotni meri tudi bolezni na duhu med proletariatom. Skrb za goli obstanek, vedno grozeča brezposelnost, gonja pri delu, vsakdanje napenjanje moči do skrajnih mej, vse to vpliva na delavčeve živce in ustvarja predpogoje za bolezni na duhu. Blaznost kapitalizma v vseh svojih pojavih dobiva čimdalje bolj značaj epidemije in se polasča ljudi, ki jih je uklenil v svoj jarem. Avstrijska statistična centralna komisija izkazuje na podlagi podatkov iz 45 avstrijskih norišnic, da je bilo leta 1907 v teh norišnicah 33.659 ljudi, l. 1908 36.450, l. 1909

38.389 in l. 1910 že 40.061. Tudi to je dognala centralna statistična komisija, da je večina teh ljudi proletarcev. V teh številkah se pa zrceli vsa socialna beda, ki se je ugnedila v moderni družbi vsled kapitalističnega sistema.

Naravnost klasičen primer za razmerje med kapitalističnim družabnim ustrojem in blaznostjo pa je Angleška, vzor dežel, ki so razvile industrije in kapitalističnega napredka. Skozi 50 let zabeležujejo na Angleškem kar najbolj vestno vse obolevnosti na duhu in vsako leto predlože to statistiko vladi. Iz poročil za leti 1908 in 1909 pa posnemamo, da se je razširila blaznost med angleškim proletariatom v zadnjih 50 letih naravnost strašno. Leta 1859 je bilo na Angleškem 36.762 umobolnih oseb, med tem ko jih je bilo leta 1909 za 250 odstotkov več, namreč že 128.787. Z drugimi besedami: Pred 50 leti je bil med 536 osebami en umoboln človek, sedaj pa pride en umoboln na 278 oseb.

Angleška statistika je pa važna tudi za to, ker kaže število umobolnih v posameznih razredih prebivalstva. In zopet potrjuje ta statistika staro resnico, da je med proletarci najvišje število umobolnih. Leta 1909 je bil med 128.787 umobolnimi osebami 117.000 proletarcev ali 91 odstotkov vseh blaznih.

Angleška statistika pa kaže delavstvu drugih dežel vso bodočnost kakor v ogledalu in kaže kaj čaka delavstvo v vedno bolj razvijajočem se kapitalističnem sistemu, ki brez usmiljenja drobi kosti in možgane delavstva, če se mu delavstvo ob času ne postavi po robu.

Dnevne beležke.

Kranjski deželni zbor je sklican na petek 9. januarja 1914.

— **Ljubljanski obč. svet** ima v torek, dne 30. decembra ob šestih izredno sejo. Na dnevnem redu so: Naznanila predsedstva in finančnega odseka poročilo o proračunu mestnega zaklada za leto 1914.

— **Poslanec Žitnik umrl**. Snoči ob ¼9. je v ljubljanskem Leoninumu umrl državni in deželni poslanec Žitnik za krvavitvijo v želodcu. Žitnik se je dolgo udeleževal političnega življenja in je bil že leta in leta poslanec v državnem in deželnem zboru. Bil je član klerikalne stranke, konservativnega značaja, pri tem pa vendar nekoliko demokratičnih navad. Od sedanjih voditeljev klerikalne stranke se je precej blagodejno razlikoval. V državnem zboru se ni posebno veliko oglašal, v deželnem pa največ v agrarnih vprašanjih in je bil tudi pogostoma poročevalec. Bavil se je tudi mnogo z žurnalistiko ter je pisal o najrazličnejših predmetih.

— **V deželnem dvorcu** bo kmalu zopet živahno, vprašanje deželnozborskega predsedstva pa baje še ni rešeno. Kakor je slišati z Dunaja, še ni nedvomno zagotovljeno, da bo dr. Šusteršič zopet imenovan za deželnega glavarja. Pravijo, da bi ga grof Stürgkh sicer zelo rad držal, da pa v nekaterih merodajnih krogih razpoloženje ni več tako ugodno za dr. Šusteršiča,

kakor je bilo nekdanj. Mi nimamo stikov s tistimi visokimi sferami, pa zato seveda ne moremo biti tako poučeni, da bi mogli že danes povedati, kdo bo drugo leto rabil fino kopelj v deželnem dvorcu. Na srečo ne bo treba radovednežem predolgo čakati. Kajti preden se snide deželni zbor, mora biti glavar že imenovan. Vsekakor ima dr. Šusteršič neprijetne ure, ko vidi, da je njegova vsemogočnost omajana. Pa šele gospa Bogomila!

— **Ljubljanski nemški kapitalisti** snujejo nemško banko za Opatijo.

— **Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske** od 14. do 20. t. m.: Novorojencev je bilo 18, mrtvorojencev 4, umrlo pa je 26 oseb, med tem 14 domačinov in 12 tučev. Dve osebi sta umrli za jetiko, dve pa vsled nezgode. Za ošpicami je zbolela ena oseba, ravno tako tudi za škrlatico.

— **Umrli so v Ljubljani**: Franciška Ravnikar, branjevka, 66 let. — Anton Miklavčič, zagar, 57 let. — Ignacij Podlogar, ubožec, 26 let. — Ivan Konstantin, delavec, 34 let. — Vera Podmelnik, rejenska, 8 mesecev. — Anton Prusnik, bivši čevljar, 79 let. — Josip Suhadolnik, dninar, 63 let.

— **Šiška**. Kmetje po deželi tarnajo, kako so krave in voli po ceni. Povsod slišiš: Saj živina nima nobene cene. Če pa grem k mesarju po meso, je pa cena mesa ravno tako visoka kot v tistih časih, ko je bila živina prav draga. V Hrašniku je govejo meso po 1 K 28 v,

»Potem bi pa to povedal nekako tako-le, Kačerovsky«, je zcpet izpregovoril Ivan; »ženam bi se morala dati popolnoma enaka vzgoja kakor moškim. Veste, od mladega ne delati nobenega razločka med deklico in dečkom! Na podlagi enake vzgoje, enake priprave naj bi imela žena popolno svobodo, če se hoče poprijeti vsega tega, kar so si doslej prilascali samo moški.«

Privatne blagaine dobe za podporo svojih brezposelnih članov v Curihi mestni prispevek ki znaša 80 odstotkov onega zneska, ki ga plačuje organizacija svojim brezposelnim članom, toda ne več kakor 1 frank 75 centimov na dan. Sicer se odmeri tako, da ne presega s podporo organizacije vred dve tretjini normalne dnevnice nezaposlenega delavca. Mestni prispevek se mora izplačati članom kot doklada k podpiri organizaciji, ki zaradi tega ne smejo znižati svojih podpor. Organizacije se zavežejo da poskrbe svojim brezposelnim članom čimprej mogoče delo. Člani organizacij, katere nimajo svojih posredovalnic za delo, se morajo oglasiti pri posredovalnici mestnega urada.

Mestni svet računa, da bo treba iz občinskih sredstev 40 do 45 tisoč frankov na leto, in sicer okrog 30.000 frankov za mestno zavarovalno blagajno, nekaj čez 10.000 frankov pa za brezposelne člane privatnih (t. j. strokovnih) organizacij.

Zadnje vesti.

ADIO DLUGOSZI!

Dunaj, 28. Današnja uradna »Wiener Zeitung« objavlja ročni pismi cesarja:

Ljubi grof Stürgkh! Ugajajoč Vašemu predlogu dovoljujem milostno odpust svojega ministra Ladislava pl. Dlugosza iz službe.

Ljubi pl. Dlugosz! Na Vašo prošnjo Vas uvažujoč vs. v zvezi vdanosti izvrševane službe milostno rešujem urada mojega ministra.

DLUGOSZEVO NASLEDSTVO.

Dunaj, 29. V merodajnih krogih se ni nič odločeno, kdo bo bodoči gališki minister. Ker je zaradi Dlugoszeve afere in zadnjih konfliktov razmerje med Poljskim klubom in vlado nepojasnjeno, ni pričakovati, da bo Dlugoszev naslednik knalu imenovan. Največ upanja ima sedanji predsednik Poljskega kola dr. Leo.

FINANČNO MINISTRSTVO.

Dunaj, 29. Ker je bil sekijski načelnik baron Engl imenovan za vodjo finančnega ministrstva le za dobo Zaleskijevega dopusta, je njegova funkcija potekla s smrtjo grofa Zaleskega. Cesar je sedaj poveril vodstvo finančnega ministrstva še za nadalje baronu Englu. Novi finančni minister bo šele imenovan, kadar bo dosežen sporazum s Poljskim kolom.

PROTI BERZPOSELNOSTI.

Dunaj, 28. Danes ob 9. dopoldne je bil v »Volkschalle« na rotovžu velik shod z dnevnim redom »Gospodarska kriza in javna skrb za brezposelne«. Udeležba je bila taka velika, da je bil tudi ves prostor okrog rotovža poln ljudstva in je bilo treba tudi na prostem govoriti. Glavna poročevalca sta bila poslanca Domes in Hanusch. Po končanem shodu je bila velika demonstracija.

TIROLSKI DEŽELNI ZBOR.

Inomost, 29. Tirolski deželni zbor je sklican na 7. januarja in bo zboroval najbrže tri tedne. To bo njegovo zadnje zasedanje. Italijanski liberalci napovedujejo obstrukcijo.

NIČ VEČ ZAGRAB.

Zagreb, 28. Včeraj so na tukajšnjem drž. kolodvoru sneli dvojezične madjarsko-hrvaške napise in namestili samo hrvaške. Ime postaje se sedaj glasi samo »Zagreb«, madjarski Zágráb je izginil.

Pašić ne demisionira.

Belgrad, 28. Na merodajnem mestu izjavljajo, da vlada doslej ni vložila svoje demisionije in da tudi nima povoda za to, ker ima v skupščini absolutno večino. Vlada počaka najprej na jutranjo sejo skupščine.

Vojni minister.

Belgrad, 28. V političnih krogih pravijo, da je pred zadnjo sejo skupščine demisioniral vojni minister general Božanović, ker je prišel v nasprotje s svojimi ministrskimi tovariši, ki so zahtevali znatno skrajšanje vojnega proračuna. Ta delna kriza je dala opoziciji povod za skupen napad na vlado.

Pasićev stališče.

Belgrad, 28. Vladna »Samouprava« piše, da je opozicija s svojim zadnjim nastopom v skupščini izvršila napad na državo. Opozicija, da je sledila notranje političnim nagibom, pa je prezrla, da bi smela stremeti po padcu vlade in po razpustu parlamenta šele tedaj, kadar bodo rešena še odprta zunanja vprašanja. Razlogi, ki jih navaja opozicija, niso stvarni in ne drže. Vprašanje režima v novih krajih in vprašanje proračunskega provizorija more biti predmet temeljite diskusije, nikakor pa ne predmet obstrukcije. Tudi je neopravičeno očitanje, da je

vlada preprečila dogotovitev rednega proračuna. To so zakrivile abnormalne razmere vsled dogodkov zadnjega leta.

Kralj ne sprejme demisionije.

Belgrad, 28. Ministrski predsednik Pašić je včeraj poročal kralju Petru o zadnji seji skupščine, in mu je ponudil svojo demisionijo, katere pa kralj ni sprejel, temveč je zagotavljal Pašiću, da uživa njegovo popolno zaupanje.

Vlada se posvetuje.

Belgrad, 28. Vladna radikalna stranka je imela včeraj popoldne konferenco, na kateri je podal ministrski predsednik Pašić obširno poročilo. Nato se je razvila živahna debata o stališču, ki naj ga stranka zavzame napram obstrukciji opozicije. Danes ima vladna stranka zopet konferenco, na kateri se pričakujejo važni sklepi.

SRBIJA IN BOLGARSKA.

Diplomatične zveze obnovljene.

Sofija, 28. Bolgarska vlada je podala »srbskemu poslaniku v Sofiji Čolakantiču, srbska vlada pa bolgarskemu poslaniku v Belgradu Čaprašikovu uradno priznanje. S tem so diplomatični stiki med Bolgarsko in Srbijo obnovljeni.

PROTI KRALJU FERDINANDU.

Pariz, 29. »Temps« poroča iz Sofije: Zadnji četrtak je prišlo vsled nekega socialističnega shoda do hudega spopada med socialisti in njih političnimi nasprotniki. Boj je bil zelo hud. Mnogo oseb je bilo ranjenih, med njimi nekatere smrtno nevarno. Demonstracije so se razširile. Slišati je bilo klice: »Dol s kraljem! Živela republika!« in druge protidinastične klice. Med tem so zakoniti elementi izrabili priliko in oplenili nekatere trgovine. Ker ni mogla policija nič opraviti zoper množico, so hoteli poklicati vojaštvo, da bi napravilo mir in red. Vojaki pa so odrekli pokorščino in izjavili, da ne marširajo proti socialistom.

GENADIJEV DEMISIONIRA.

Sofija, 28. Bolgarska brzjojavna agentura poroča: Ko je bil sklenjen mir s Turčijo, je minister za zunanje zadeve Genadijev ponudil ministrskemu predsedniku svojo demisionijo. Po končanih volitvah je to ponovil. Na včerajšnji avdienci pri kralju Ferdinandu je Genadijev izjavil, da vztraja na svoji demisioniji. Vprašanje bo te dni rešeno.

Demisionija bo sprejeta.

Sofija, 28. Demisionija zunanjega ministra Genadijeva bo nedvomno sprejeta, ker upa Radoslavov le na ta način, da dobi vlada v sobranju zadostno podporo.

SOBRANJE JE SKLICANO.

Sofija, 29. Sobranje je sklicano in ima v četrtak otvoritveno sejo.

Kmečka zveza.

Sofija, 29. Kmečka zveza, katero je upal Radoslavov pridobiti, da bi v sobranju podpirala vlado, zavzema vse ostreje stališče. Tudi proti kralju Ferdinandu nastopa vse ostreje in žuga z demonstracijami v sobranju, če bi kralj ne nastopil povsem skromno in sedel, kadar čita prestolni govor.

ALBANSKI KNEZ.

Wied ne bo kralj.

Rim, 29. V tukajšnjih merodajnih krogih izjavljajo, da nimajo vesti, da dobi novi albanski vladar naslov kralja, nobene podlage. Na londonski konferenci je bilo vedno le govora o albanskem knezu. Pretveza, da je Črna Gora manjša od Albanije, pa vendar kraljevina, je brez pomena, ker je Črna gora stara samostojna država, Albanija se pa šele ustvarja.

Albanska deputacija.

Berlin, 29. Po raznih časopisih je bila razširjena vest, da je prišla k princu Wiedu albanska deputacija, ki mu je oficalno v imenu albanskega naroda ponudila krono Albanije in da je princ sprejel to deputacijo. Te vesti so neresnične. Princ Wied še ni mogel sprejeti nobene albanske deputacije, ker ta sploh še ni zapustila Albanije in niti še ni sestavljena. Šele zadnje dni so bili po raznih krajih Albanije izvoljeni člani za tako deputacijo, ki pride začetkom januarja v Potsdam, da ponudi princu Wiedu albansko krono povsem formalno.

TURŠKE REFORME.

Carigrad, 28. Včeraj je bil razglašen sultanov irade, ki imenuje prejšnjega svetovalca justičnega ministrstva grofa Ostroroga, francoskega odvetnika iz poljske rodbine, za prvega pravnega svetovalca Visoke Porte.

RUMUNSKI KONSERVATIVCI.

Proti volilni reformi.

Bukarešt, 28. Včeraj je izvrševalni odbor konservativne stranke definitivno določil strankin program. Konservativna stranka priznava, da je trdba kmetom diti zemlje, ali medtem ko so liberalci, posnemaje socialiste, sprejeli v program razlastitev veleposestev, predlagajo konservativci, naj se razdele razpoložljive posesti države in dobrodelnih zavodov. Pač pa so nekateri veleposestniki prostovoljno pripravljeni oddati nekaj zemlje (pač najslabše, ki ni za obdelovanje). Volilno reformo označuje konservativna stranka za času neprimerno.

SMRT KARDINALA RAMPOLLE.

Rim, 29. »Messaggero« trdi, da hočejo dati sodnijske oblasti izkopati truplo kardinala Rampolle, da se dožene vzrok smrti, češ da je vse premalo pojasnjeno. Izdan je ukaz, naj se aretira kardinalov komorni sluga. Dolže ga različnih falsifikacij in goljufij. Vojvodinja Campobello, soproga kardinalskega nečaka, vztraja na tem, da je najdeni testament ponarejen in hoče tožiti.

KREOLI NISO ZA FRANCIJO.

Pariz, 29. Po nekaterih mestih južne Francije imajo v garnizijah kreolske čete, da bi se vojaki tam navžili evropske kulture in jo potem doma razširjali. Vojaske zdravniške oblasti so sedaj po daljši izkušnji podale poročilo, da se Kreoli ne morejo privaditi francoskemu podneblju, ki škoduje njihovem - zdravju. Zato je vojni minister ukazal, naj se pošljejo vse kreolske čete zopet domov.

MEHIKO.

Huertovo gospodarstvo.

Frankobrod, 29. »Frankf. Ztg.« poroča iz Mehike, da je predsednik Huerta izdal dekret, ki pravi, da je s soglasjem parmanentne parlamentarne komisije pooblaščen, da proda vse državne posesti, ki niso namenjene za kakšno posebno porabo - in sicer ne da bi se oziral na običajna predpisana prodajna pravila. Vojni odbor vstave svari vsakogar pred nakupom teh posesti, ker se te prodaje pozneje ne bodo priznale.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Liteljska tiskarna« v Ljubljani.

Preklic.

Podpisani preklicujem in obžalujem vse izrečene žaljive besede, ki sem jih govoril o gosposdični Pavli Dolinšek, kot neresnične in neistinite.

Kresnice, dne 27. decembra 1913.

Anton Cesar.

Izjava.

Podpisani preklicujem vse o Alojziju Wozlu dne 7. decembra t. l. izrečene žalitve kot neresnične in jih obžalujem.

Zagorje, 24. decembra 1913.

Franc Jelinkar.

Izjava.

Podpisani preklicujem vse o Mariji Peterlin dne 7. decembra t. l. izrečene žalitve kot neresnične in jih obžalujem.

Zagorje, 24. decembra 1913.

Franc Jelinkar.

Dobi se fino kranjsko

zelje

po 10 K 100 kg pri tvrdki I. Oražem, Selo, Moste pri Ljubljani

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

learnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Edna posebnost likerja je Zdravnik želodca.

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Dobi se tudi v vsih prodajalnah konsumentnega društva za Ljubljano in okolico. Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in čast. križcem.

Naznanilo.

Radi obilega poslovanja prve dni po novem letu ne bodo se

od 2.—10. januarja 1914

odpirali domači hranilniki in iz njih sešteval denar, vendar se bodo izplačevale uloge na knjižice, ki so v zvezi z domačimi hranilniki.

Ravnateljstvo

Mestne hranilnice ljubljanske.

Otvoril sem lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno Breg 20 na debelo

v Cojzovi hiši.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču (Gorenjsko)

(najmodernejše podjetje monarhije)

Varstvena znamka

Delavske zadruge

ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Cenjeni zadružniki!

S 1. januarjem 1914 bomo začeli prodajati v vseh naših skladiščih v Trstu po

26 vinarjev liter

mleko

pridelano v mlekarni v Farri, ki so jo prevzele Delavske zadruge.

Tako bomo nudili našim članom ne le cenejše mleko, marveč tudi jamstvo, da bo mleko, to važno redilo tudi

sveže, pristno, nepokvarjeno in zdravo.

To pa zato, ker smo uvedli v mlekarno v Farri najnovejše stroje za ohranjanje in ohlajenje; krave, hlevi in seno članov, ki nam oskrbujejo mleko, je pazno in trajno nadzorovano po ravnatelju naše mlekarnice.

Vsak dan se bo izvršila kemična analiza mleka.

S tem podjetjem so naredile Delavske zadruge zopet velik korak k

popolnemu zadružništvu.

ki ima namen združiti konsumente in proizvajalce v solidarno medsebojno delo ter odstraniti vse nepotrebne posredovalce, ki navadno podraže in mnogokrat tudi pokvari pridelke.

Naši člani v Farri bodo oskrbovali mleko našim članom v Trstu. To bo pač praktičen zgled, ki jasno pove, kakšna bi lahko bila v bodočnosti velika zadružna družina, v kateri bo delal eden za drugega brez izkoriščevalcev.

Pogoj, da bo tudi to naše novo in važno podjetje uspevalo, obstoji v rednem konsumu mleka.

Člani, katerim je ležeče na tem, da bo podjetje uspevalo, se morajo zavezati, da bodo kupovali mleko vsak dan v svojem zadružnem skladišču. Tako bodo znatno omejili izgube.

Zavezujemo se preskrbovati mleko le onim članom, ki bodo v svojem skladišču podpisali izjavo, s katero se bodo zavezali, da bodo nakupili dnevno potrebno množino mleka. Žrtev bo pač majhna napram velikanskim koristim, ki jih nudijo Delavske zadruge svojim članom pri ceni, kakovosti mleka in pri razdelitvi čistega dobička.

Ako računamo navadne dividende in participacijo k podporam, bodo plačali člani

dobro in zajamčeno mleko

po 25²/₁₀ vinarjev liter

Kdor želi nuditi svojim otrokom zdravo in redilno mleko; Kdor hoče biti gotov, da mleko ne prihaja od tuberkulozne ali drugače nevarno bolne živine;

Kdor nam želi pomagati pri velikem začetem delu, naj gre v svoje skladišče in naj tam podpiše obvezno izjavo glede nakupa mleka

začenši s 1. januarjem 1914.

Cenjeni zadružniki!

Priloge tega novega podjetja je vodstvo dve leti proučevalo. V pretečenem juliju je bil med nami osem dni ravnatelj mlekarnice v Bazileji (Švica), ki je največja zadružna mlekarna na svetu in nas je poučil in nam dal dobre nasvete.

Sedaj je ležeče na Vas, zadružniki, da zagotovite uspeh naši inicijativi.

V Trstu, meseca novembra 1913.

Vodstvo.

Sodrug, naročajte se naš dnevnik „Zarjo“.

Moderne srajce, bele in barvane

tenniske, lovske, hribolazke, mrežaste, in vse druge vrste z ovratnikom in brez ovratnika spalne srajce, trdi in mehki ovratniki, zapestnice, nprsniki, dolge in kratke spodnje hlače, majice, nogavice itd., vse v največji izbiri in najboljši kakovosti

po zelo skromnih in stalnih cenah
v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Okrajna bolniška blagajna v Zagorju ob Savi.

Pisarna: V poslopu Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Ernest Jaklin, na Toplici pri Zagorju.	od 9 do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat.
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji.	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz Predilnice.
Dr. Karol Wisinger, v Predilnici v Gradcu pri Litiji.	od 8. do 9. ure	Za člane iz Predilnice v Gradcu pri Litiji.
Dr. Rudolf Replč, St. Vid pri Zatični.	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora.

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika. Člani iz Predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozeve druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Po trdem delu — razvedrilo je zabavno in poučno čtivo.

Delavke, naročite si „Slovenski Ilustrovani Tednik!“

Delavci, naročite si „Slovenski Ilustrovani Tednik!“

Koder Slovenci prebivajo, povsod je razširjen
„Slov. Ilustrovani Tednik“
Vsakdo ga rad čita.
Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov!

Mnogo užitka, zabave in pouka vam nudi Slov. Ilustr. Tednik.